

TORMAY CECILE ÉS A MAGYAR KÖZÉPKOR SZELLEME.

Több esztendőn át megadatott nekem, hogy Tormay Cecile szerkesztői működését közelről szemlélhessem. Ő sokkal többet végzett a Napkelet körül, semmint azt a szerkesztés fogalmával kimeríthetnénk. A Napkeletnek nem szerkesztője, hanem valóságos vezetője volt, igazi, született vezetője, aki sohasem jelentett be igényt a vezetésre, sohasem beszélt arról, hogy az embereket vezetni kell s őket másként összefogni nem lehet, de aki akaratlanul, önkénytelenül kénytelen lett vezetővé lenni, mert egyéni felsősége előtt mindenki kellett, hogy meghajoljon. A szerkesztőség népes összejövetelein nem tudta a nyitottabb szemű szemlélő, mit csodáljon inkább: a természet belsejéből jövő finom női érzéket, mellyel a munkatársi kör minden egyes tagjával úgy beszélt, hogy mindegyik érezte a melegséget, mely őt is, mint a kis társaság egyik tagját körülveszi s a megbecsülést, mellyel munkája ott találkozik, — vagy pedig azt a céltudatos energiát, mely a társaságot ezirányban vezette tévedés nélkül, csalhatatlanul, az őtöle kijelölt nemzeti irányban.

A vezető egyéniség, ha igazában az, mindinkább belenő az ő sorstól kijelölt helyébe s ilyen volt Tormay Cecile is. Aki össze tudja hasonlítani egyéniségének két megjelenési formáját, a Napkelet szerkesztése előtt, majd pedig a folyóirat kiteljesedésekor, bizonyára bámulattal nézi azt a sokoldalú érdeklődést s nem kevésbé sokoldalú ismeretet és ítélőképességet, melyet benne a Napkelettel való foglalkozás a nemzeti és európai élet annyi problémájával szemben kifejllesztett. Én itt csak egy momentumra mutatok rá. Abban az időszakban, mikor bizalmából én állítottam össze a Napkelet könyvtára kötetait, örömmel vettem észre, miként fordul érdeklődése a magyar régmúlt iránt s ezzel kapcsolatban írói tehetsége is miként veszi magába mind nagyobb mértékben a történeti elemeket. A Napkelet könyvtárában megkísérelte, hogy a mi történetien közönségünk elé vigyen középkori eredeti szövegeket, mint Boldog Margit legendáját, vagy Burgio pápai követ jelentéseit a Mohács előtti magyar állapotokról; s más több ilyen történeti szövegkiadást is tervbe vett, melyeket a Napkelet-könyvtár megszűnése akadályozott meg. Talán nem tévedek, ha azt hiszem, hogy ebből az időből származik elmélyülése a XI. századi latinnyelvű legenda-irodalomban, ahol különben ma már szintén boldogult Jakubovich Emil, a hazai középkori latinság legkitűnőbb szakembere támogatta őt az első lépéseknél, — valamint általában a magyar középkorban, aminek eredményeként, hogy egyebet ne említsek, merült fel multba révedt szemei előtt a «fehér barát» alakja, akit most már egész valóságában sohasem fogunk megismerhetni, de aki így, torzóként is méltó reprezentánsa újabb irodalmunkban a katolikus magyar középkor szellemének s egyúttal annak a nagy magyar írónak, aki Tormay Cecile volt.

Szekfű Gyula.

TORMAY CECILE HALÁLÁRA.

Alig tudom elhinni, hogy az az élettől duzzadó, tapasztalatok iskoláját megjárt írónő és bájos magyar asszony, akinek kezéből néhány héttel ezelőtt szerencsém volt virágot kapni a La Fontaine Társaság díszülésén, — örökre elbúcsúzott nemzetétől és barátaitól. Nem tudom összekapcsolni ezt a sziporkázó, őszerejű és szellemes lelket a halál fogalmával. Egyetlenegyszer láttam, néhány röpke kis percig, de megvallom: elfelejtettem örömben, hogy milyen óriási feladatot ró reám ez az ünnepi szempillantás. Négyszemközt